

HOLICKO

KRAJEM EMILA HOLUBA

Pracovní list s informacemi o obci, matematickými a čtenářskými úlohami.

VYSOKÉ CHVOJNO

Počet obyvatel

457

(k 1. 1. 2024, zdroj ČSÚ)

Počet domů

198

(k 26. 3. 2021, zdroj ČSÚ)

Rozloha

1 705 ha

(k 1. 1. 2024, zdroj ČSÚ)

1. písemná zmínka

1139

Vysoké Chvojno – obec dlouhověkových stromů

- Obec s nejstarší písemně doloženou historií na Holicku
- Jediné arboretum na Holicku
- Přírodní rezervace Buky u Vysokého Chvojna je nejstarší a neznámější chráněné území okresu Pardubice
- Oblíbená obec mezi folkaři

Spolufinancováno
Evropskou unií

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

ih MAS
HOLICKO o.p.s.

Informace o obci Vysoké Chvojno a její historii

Vysoké Chvojno, které obývá kolem 450 obyvatel, je takovou pomyslnou vstupní branou do místních rozlehlých jehličnatých lesů. Už z názvu „vysoké“ logicky vyplývá, že se jedná o jednu z nejnvýše položených obcí na Holicku, a tak místo v nadmořské výšce 303 metrů nabízí i výjimečné rozhledy do širokého okolí.

Lesnaté území, táhnoucí se od Hradce Králové až k Vysokému Mýtu, lákalo bohatostí zvěře i množstvím stavebního materiálu kolonizátory již ve 12. a 13. století. Proto nechávali hodně mýtit lesy a na vykácených místech zakládali nové osady. Tímto způsobem patrně vznikla i obec Chvojno.

Pyšní se také nejdelší doloženou historií z obcí na Holicku. Zdejší lesy plné zvěře lákaly česká knížata při jejich pobytu v Hradci Králové. Jejich základnou byl lovcí hrádek Chvojno, který se připomíná již v roce 1139 v souvislosti s onemocněním knížete Soběslava I. Může jít jak o toto místo, tak o okolí Dvora Králové nad Labem. Pro Chvojno však hovoří nálezy bohoslužebných románských nádob v blízkém Rokytne, a především kostel zasvěcený svatému Gothardu, jehož kult převládal právě v době Soběslava I.

Později tu vyrůstá městečko s rozsáhlou tvrzí, které však po husitských válkách, při kterých bylo vypáleno, ztrácí na významu a centrum regionu se přesouvá do nedalekých Holic. Během husitských válek zanikla zmiňovaná tvrz, byl zbořen kostel, již ve čtrnáctém století farní, a dosavadní městečko pokleslo ve svém významu na pouhou ves.

O některé z těchto zážitků by se s námi mohl podělit nejstarší – prostřední z původních pěti zvonů při kostelu sv. Gotharda, datovaný do roku 1590. Byl zavěšen v později obnoveném, jak jinak než dřevěném kostele.

Za Pernštejnů se zde nejrozšířenějším a také nejvýhodnějším odvětvím z hlediska snadného získávání potravy i zboží k prodeji stalo rybníkářství. Dnes najdeme na území obce Nebeský rybník nebo lesní rybník Paláčka. Druhý zmiňovaný můžeme doporučit jako vhodné místo pro oddech od běžného shonu. Altán chrání před deštěm a blízké ohniště vybízí k opečení tolik oblíbených špekáčků. Když se zde zdržíte budete se moci zaposlouchat do koncertování zdejšího žabího sboru.

Zajímavosti v obci Vysoké Chvojno

Co tu můžete vidět?

1. Přírodní rezervace Buky u Vysokého Chvojna
2. Přírodní rezervace U Parku
3. Arboretum
4. Zámeček – **bod pro matematické úlohy č.1-5 (vzdělávací tabule)**
5. Zookoutek + pozorovatelná zvěř
6. Přírodní amfiteátr
7. Kostel sv. Gotharda
8. Komunitní centrum (budova bývalé školy)
9. Obecní úřad
10. Výběh bizonů
11. Nebeský rybník

Co tu můžete zažít?

- Naučná stezka Viselce
- Folkové Chvojení – festival člověčí muziky – červen

Koho jste tu mohli potkat?

- Bedřich Centner – místní patriot

Více informací o zajímavých místech v obci najdete na webových stránkách uvedených v zápatí.

Matematické úlohy v obci Vysoké Chvojno pro žáky 1. a 2. stupně ZŠ

Pro výpočet lze využít aplikaci MathCityMap Kód: 0822455

Umístění: Místa najdete v mapce na str. 2

Informace o této trase Počet úloh: 5

Očekávaná doba trvání: 50 minut

Délka: 0,1 km

Výsledky a řešení úloh naleznete na webových stránkách uvedených v zápatí tohoto listu.

Vzdělávací tabule u Zámečku – pexeso ptáci

Kolik různých druhů ptáků najdeme na pexesu?

Odpověď: _____

Nápověda 1 Je kartiček stejně jako různých druhů ptáků?

Nápověda 2 Pod pexesem najdete kuličkové počítadlo, které může pomoci.

Nápověda 3 Není na pexesu schovaný ještě nějaký další ptačí druh?

Vzdělávací tabule u Zámečku – kolo Dřeviny I

Na pevné herní desce Dřeviny najdeme mezi stromy Smrk ztepilý a Břízu bělokorou. Jaký úhel s vrcholem ve středu otočného kotouče svírají obrázky těchto dvou stromů?

a) pravý

b) přímý

c) ostrý

d) tupý

Odpověď: _____

Nápověda 1 Všimněte si stromů na pevné desce.

Nápověda 2 Stromy jsou rozmístěny jako čísla na ciferníku hodin.

Mat 3

TĚŽŠÍ

Vzdělávací tabule u Zámečku – kolo Dřeviny II

Najděte strom, který na pevné desce Dřeviny svírá s Modřínem opadavým přímý úhel (vrchol úhlu je ve středu otočného kola).

- a) Smrk ztepilý
- b) Jasan ztepilý
- c) Bříza bělokorá
- d) Olše lepkavá

Odpověď: _____

Nápověda 1 Přímý úhel je dvojnásobkem pravého úhlu.

Nápověda 2 Hledejte strom, který leží přímo proti modřínu.

Mat 4

TĚŽŠÍ

Vzdělávací tabule u Zámečku – Hmyz

Na herní tabuli Hmyz určete její střed souměrnosti (všech destiček). Který brouček je středově souměrný podle tohoto středu souměrnosti se světle modrým broukem?

Odpověď: _____

Nápověda 1 Najděte střed souměrnosti obdélníku 3 x 4.

Nápověda 2 Pozor, nejde o osovou, ale o středovou souměrnost.

Mat 5

LEHČÍ

Vzdělávací tabule u Zámečku – Edukační dendrofon

Na herní tabuli Edukační dendrofon porovnejte výšku, kterou dorůstají jednotlivé stromy. V jakém poměru je výška Lípy malolisté a Buku lesního?

- a) 1 : 2
- b) 1 : 3
- c) 2 : 3
- d) 3 : 4
- e) 3 : 5

Odpověď: _____

Nápověda 1 Najděte stromy a odečtěte na boku tabule na měřítku jejich výšku v metrech.

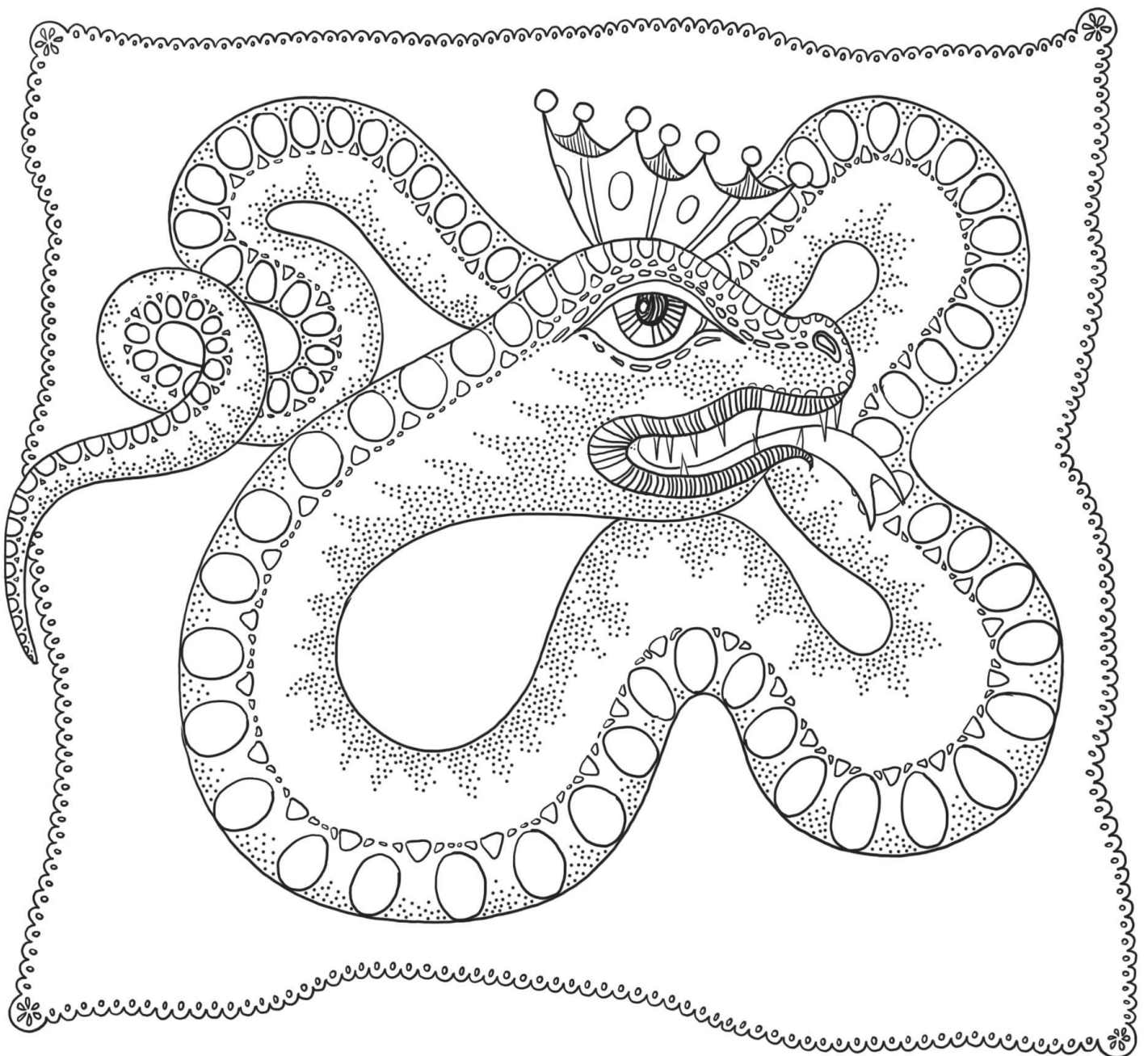
Nápověda 2 Poměr výšek zapište v základním tvaru.

Had se zlatou korunkou

Pověst z knížky Holicko – pověsti a povídačky

Babička Švejnová z Vysokého Mýta, široko daleko známá kořenářka a vypravěčka pohádek, pověstí, historie rodů a osad, často vypravovala svým vnoučatům o hadu, který byl nositelem lidského štěstí. Byl to had se zlatou korunkou, který žije o samotě v temných a hlubokých lesích, v rozvalinách starého stavení. Je dlouhý, silný a tmavý, pod břichem stříbrný, leskne se jako namaštěný, má moudré oči, stále se olizuje, miluje bílou barvu a pyšní se zlatou korunkou. Zjeví se dobrým a poctivým lidem čistého svědomí, kteří potřebují pomoc. Ten, kdo ho spatří, bude mít v budoucím životě velké štěstí. Ale čiperný objevitel hadího úkrytu mohl zabezpečit štěstí nejen sobě, ale i celému svému rodu do kolikátého kolena, kdyby se hada zmocnil a donesl si ho domů. V chalupách, kde ho měli, se většinou zdržoval pod prahem domu.

Kdo ho spatřil a chtěl se ho zmocnit, nesměl vykřiknout ani promluvit, musel si zapamatovat místo, pospíšit si rychle domů, vzít tu nejlepší bílou, čistou plenu, prostřít ji před otvor hadího doupěte a trpělivě čekat opodál. Jakmile had spatří bílou plochu, vyplazí se ven z díry a stulí se dokolečka uprostřed pleny. Podaří-li se vyvolenci

donést hada šťastně domů, bude tam blahobyť, dokud stavení neshoří nebo někdo hada nepoctivostí nevyštvě, nebo snad dokonce nezabije. Kdo by ale vztáhl na hada se zlatou korunkou ruku, skončí obyčejně na šibenici. Takový divotvorný had se zdržoval několik století i na pardubickém zámku, a proto se dobře vedlo všem tamním majitelům.

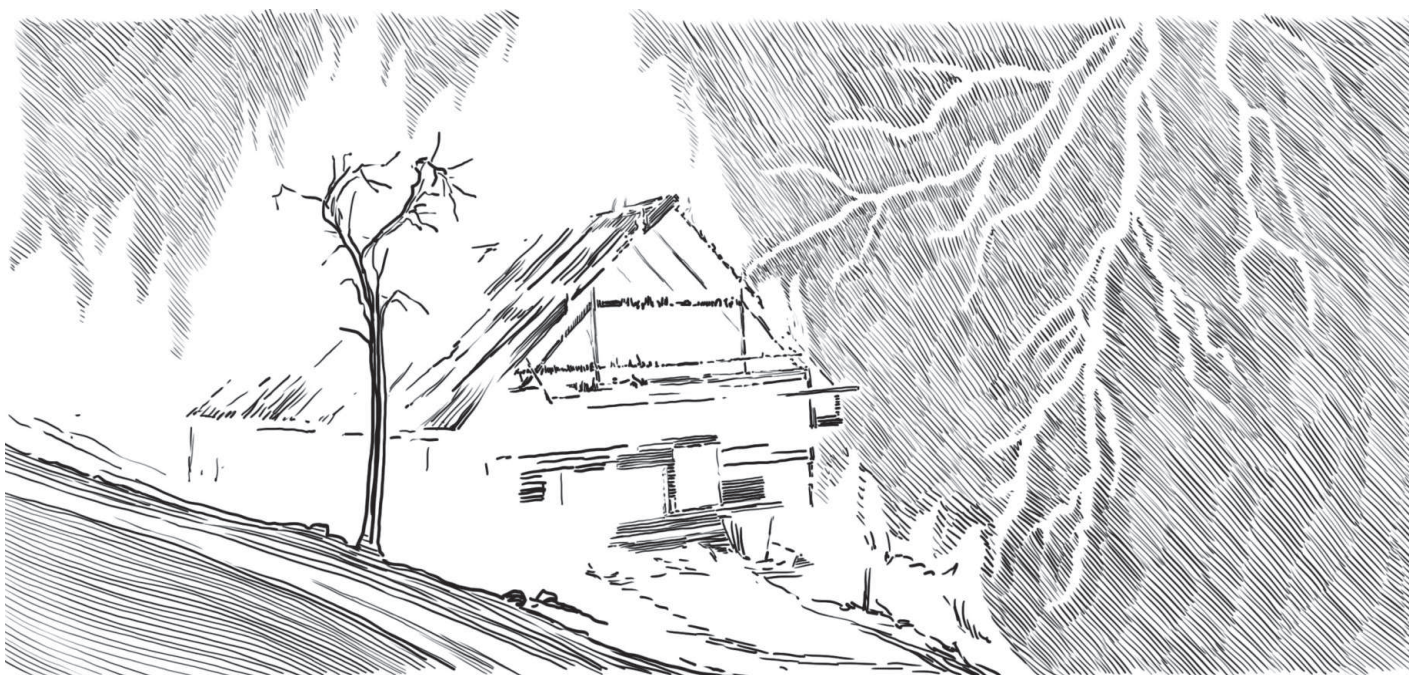
Ale babička neměla nikdy to štěstí ho byt' jen zahlédnout, ačkoli se něco nachodila po lesích, když jako mladá sbírala bylinky a houby. Neměla takové štěstí jako třeba jistý Záhoř z Chvojna. Byl to chudý drvoštěp, který bydlel se svojí početnou rodinou na kraji rozlehlých lesů. Jednou káceli panští kus lesa, Záhoř byl u toho a jeho žena s dětmi šla zatím do jiné části lesa na houby. Chodili tiše, nemluvili a ohnutí jen hleděli pozorně do podrostů a mechů. Najednou se matka zastavila u zarostlých zbytků nějakého roubeného stavení, boudy nebo něčeho takového. Vytřeštila oči, položila prst na ústa, aby děti nemluvily, sehnala je mlčky do houfu, vzala za ruce a utíkali domů, jako když je podpálí. Matka celou cestu lámala větvičky, aby našla cestu zpátky na místo, kde spatřila hada se zlatou korunkou. Doma poručila dětem, aby si sedly do houfu a něco si vyprávěly, z truhly vzala bílou, krásně vyšívávanou plenu po nebožce bábě a pospíchala do lesa. Před hadí dírou ji prostřela, postavila se za strom a tiše čekala.

Netrvalo dlouho a ven se vyplazil had silný jako řeznická ruka a svinul se uprostřed pleny. Milá Záhořová skočila, sebrala čtyři konce pleny do dlaně a utíkala se vzácným nákladem domů. V síni hada pustila, ten prosmýčl všechny kouty, až se konečně schoval pod práh.

A od té doby měli v chaloupce štěstí. Táta přišel při dobývání pařezů na hrnec peněz, dříví a roští v otýpkách jim neubývalo, ať topili jak topili, nikdo nenašel a neprodal tolik hub jako oni, jejich jediná kravka dojila víc než někde na statku celá stáj, takže bylo vždycky dost mléka, másla i tvarohu, dokonce i na prodej, slepice snášely vejce veliké jako husí a líhla se z nich kuřata černá jako havrani a nesly jako nikdy. Odevšad chodily k Záhořovým sousedky, aby jim prodala vejce na nasazování. Děti jako cibulky, máma jako buchtička, táta jako hřib. A jak se strojili! Žádná selka se tak nenesla, děti vyfintěné jako pimprlata a bývalý zedřený chud'as platil o posvícení tvrdým tolařem.

Záhořovi ale zapomněli, že se lidem vede dobře, jen dokud je s nimi had se zlatou korunkou a dokud oni sami nezpyšní. Ale Záhořovou po čase začala tlouci pýcha, nestačil jí malý domek u lesa a dohnala tátu k tomu, aby se odstěhovali někam do kraje, směrem ku Praze, kde si koupili statek. Zapomněli ale na hada, nevzali ho s sebou, anebo had nechtěl, a to bylo jejich neštěstí.

Netrvalo to ani dva roky a byli na mizině. Přišla zlá bouře, blesk jim zapálil stavení, kroupy pobily celou úrodu a velká voda odplavila půdu z pole. Hned nato přišly nemoci. Záhoř ochrnl na půl těla, takže nemohl nic dělat a jen jako mrzák sedával na pelesti. Cizí lidé je okrádali a Záhořová na všechno nestačila. A tak se třetí rok stěhovali zpět do podhradí, chudší než dřív. Proč? Měli si vážit rodné chalupy a štěstí, jaké v ní vládlo. Měli žít prostě jako vždycky a bylo by dobře. Ale to ta pýcha! Předchází pád.

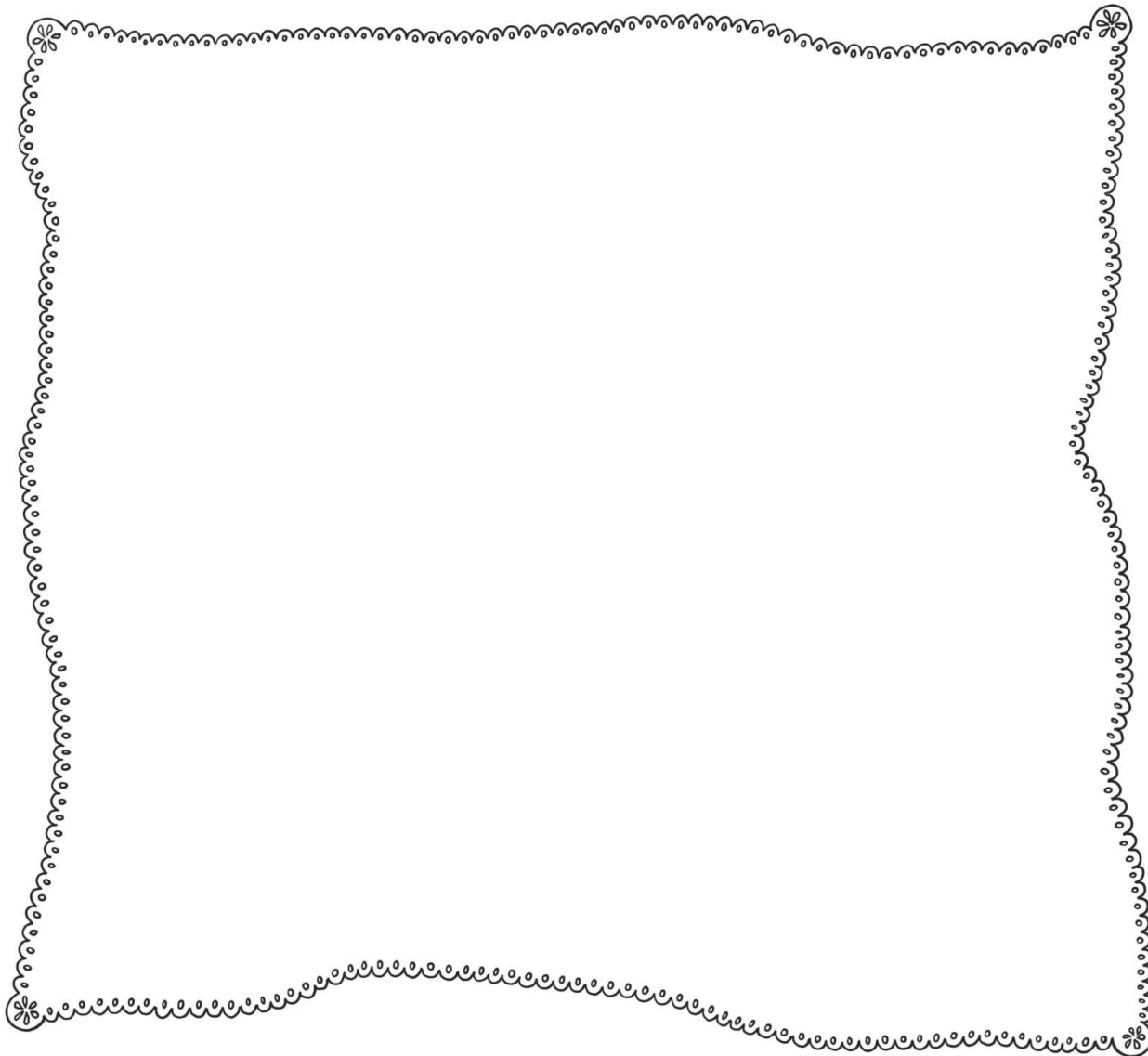

Čtenářské úlohy k pověsti Had se zlatou korunkou pro žáky 1. a 2. stupně ZŠ

Příklady řešení některých úloh najdeš na webové stránce uvedené dole na tomto listě, pokud ne, zvládneš to sám/sama.

Přečti si pořádně popis hada na začátku příběhu. Zkus ho co nejpřesněji nakreslit.

Had se dle textu zjeví jen dobrým a poctivým lidem s čistým svědomím. Znáš někoho takového ze svého okolí? Proč si myslíš, že by se had zjevil právě jemu?

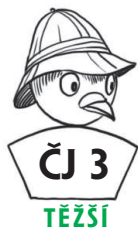
Poctivý člověk s čistým svědomím _____

Proč právě on? _____

_____

_____

_____

Najdi v textu poučení ve formě přísloví. Jak tomuto přísloví rozumíš? Vysvětli ho vlastními slovy.

Přísloví _____

Význam _____

Vypiš hlavní témata, která se vyskytují v textu:

1. téma _____

---

2. téma _____

---

3. téma _____

---

4. téma _____
